

Екологічні проблеми несанкціонованого видобутку вугілля на Донеччині

Ще з кінця 90-х років XX століття населення Донбасу самовільно розпочало розробку вугільних пластів найпримітивнішим методом, часто на власному подвір'ї, тому що вугільні пласти на території Донбасу залягають на невеликій глибині. Знявши всього 2–3 метри верхнього шару землі, можна було видобувати вугілля з «копанки» для опалення своїх осель, а надлишок – продати.

З середини 2000-х років цей бізнес взяли в свої руки приватні особи, які організували підпільні «вугільні шахти». Видобуток вугілля таким способом виявився настільки прибутковим, що набув поширення та перетворився з розробки маленьких «копанок» на справжнє стихійне лихо для природи та інфраструктури селищ і міст Донбасу. Юридично незаконні добувачі вугілля є фантомами, які, однак, за реальні гроші продають дешеве вугілля з «копанок». Часто покупцями цього вугілля є шахти, що працюють на законних підставах. При цьому, як сказав перший заступник Голови Донецької облдержадміністрації Сергій Дергунов, «кожна «копанка» дає в місяць близько 120 тисяч гривень, з яких бюджет не отримує ні копійки». Шахти просто записують придбане у незаконний спосіб вугілля собі як власний видобуток, а різницю між собівартістю і ціною реалізації, яку компенсує держава, кладуть у свою кишеню.

Ця афера набуває дедалі масштабнішого характеру, про неї добре обізнані правоохоронні органи. Так, начальник головного управління УМВС України в Донецькій області В. Дубовик на прес-конференції ще в листопаді 2011 року повідомив, що надійшло 940 повідомлень про подібні порушення, за даними фактами порушено 172 справи. За 10 місяців 2012 року ліквідовано понад 400 «копанок». У суди направлено 92 кримінальні справи, розглянуто – 61 справу.

Насправді все відбувається таким чином: правоохоронці виявляють «копанки», збирають матеріали справи, описують спецтехніку, а суди обмежуються лише накладенням на винних штрафів і не конфіскують ні обладнання, ні вугілля.

Становище з незаконним видобутком вугілля ще більше загострилося та набуло катастрофічного характеру для Донбасу, коли «чорні копачі» та ті, хто робить свій злочинний бізнес на грабунку Донецьких надр, розширили свою діяльність і залучили до справи важку техніку.

Представники громадськості на чолі з Володимиром Вигонним, який вже багато років веде непримиренну боротьбу з руйнівниками природи, провели обстеження території поряд з Ольховським водосховищем, що входить до складу регіонального ландшафтного парку «Зуївський».

На місці заповідного Донецького степу вже утворився величезний кар'єр, завглибшки не менше ніж 15 метрів. У ньому вдень і вночі працювали 3 екскаватори, вони розкривали заповідний курган, вивантажували вугілля в 40-тонні самоскиди і по вимощеній каменем дорозі (теж величезний збиток природі!) понад 30 машин вивозили вугілля.

Вигонний В. дізнався про кар'єрні розробки родовища вугілля на території регіонального ландшафтного парку від знайомого мисливця, який

випадково виявив «копачів», і відразу ж забив на сполох. Працівники міліції та прокуратури відреагували досить оперативно: допитали водіїв і робітників і навіть забрали їхні паспорти, але чомусь віддали їх вже наступного дня, і роботу в кар'єрі було відновлено з колишнім розмахом.

Тоді громадськість здійснила свої заходи. Було оперативно організовано цілий загін з представників різних громадських організацій і просто небайдужих людей, у тому числі й членів громадської організації «Ніхто, крім нас». Але коли вони підійшли до кар'єру, там не було нікого! Попереджені «бізнесмени» втекли і забрали техніку.

Голова Зуївської селищної ради Пономаренко М. М. організував виїзд комісії до селища Молодий шахтар (на відстані близько 5 км від Зуївки), у складі якої були депутати Зуївської селищної ради, працівники ландшафтного парку «Зуївський», представники громадськості. Картина, яку побачила комісія, не витримує порівняння з жодними «копанками». Це була ціла система величезних кар'єрів, які переходять один в другий, що займають площу кілька гектарів.

Члени комісії констатували, що, виходячи з масштабів робіт, кількості вивезеного ґрунту та вугілля, в розробці кар'єрів бере участь важка будівельна техніка – екскаватори, бульдозери, скрепери, вантажні машини. Вражало те, що в порушення всіх норм і правил охорони праці та техніки безпеки роботи проводили поряд з опорами високовольтної лінії електропередачі та газопроводом високого тиску. Були направлені листи в Донецьку обласну раду і Донецьку облдержадміністрацію про свавілля на Зуївських землях. На депутатських сесіях в Харцизьку було прийнято постанови, що вимагали заборонити незаконний видобуток вугілля. Але напередодні 1-го травня організатор цих протестних дій Пономаренко М. М. був затриманий (нібито за одержання хабара), півроку перебував під слідством, сидів у в'язниці та так і не вийшов звідти живим.

Можна було б навести ще багато прикладів великомасштабного і злочинного грабування надр. Такі «розкопки» влітку минулого року вели і поблизу селища Троїцько-Харцизьк. Там люди влаштовували акції протесту, коли по мосту, який веде в селище, розрахованому на навантаження 5 тонн, курсували 40-тонні самоскиди з вугіллям. Взимку було розкрито ще один кар'єр у селищі Липово неподалік від Харцизька.

Громадськість бачить безсилля, небажання і невміння влади застосувати необхідні заходи для припинення незаконного видобування вугілля, покарання розкрадачів, захисту природи та прав людей.

Рани, нанесені землі, не залікують роки. На місці кар'єрів, навіть якщо їх засипати, десятки років не буде родити земля. Унікальні території степу, чорноземи, тваринний і рослинний світ назавжди зникнуть з карти Донбасу.

Вигонний В., голова громадської екологічної організації «Еко-дія» (Донецька область)

Логачов Ю. П., голова Харцизького міського осередку Всеукраїнської екологічної ліги